

ISSN: 2146-1961

Çetin, M. & Uslu, S. (2022). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Yenilikçi Öğrenmeye İlişkin Görüşleri, *International Journal of Eurasia Social Sciences (IJOESS)*, 13(47), 122-134.

DOI: <http://dx.doi.org/10.35826/ijoess.3090>

Makale Türü (ArticleType): Araştırma Makalesi

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ YENİLİKÇİ ÖĞRENMEYE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ¹

Mehmet ÇETİN

Doktora Öğrencisi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Niğde, Türkiye, mhmt.cetin10@gmail.com
ORCID: 0000-0002-3065-1969

Salih USLU

Doç. Dr., Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Niğde, Türkiye, salihuslu@ohu.edu.tr
ORCID: 0000-0003-0558-516X

Gönderim tarihi: 15.11.2021

Kabul tarihi: 13.02.2022

Yayın tarihi: 01.03.2022

Öz

Değişen dünya düzeninde toplumsal kurumlar çağın gereklilikleri karşısında çeşitli değişikliklere gitmektedirler. Ülkelerin geleceklerinin şekillendirilmesinde temel role sahip eğitim kurumlarının da çağın gereklilikleri doğrultusunda değişimlere ayak uydurmaları da son derece önemlidir. Bu durum eğitim kurumlarının bireylerin yetiştirilmesi noktasında kilit konumda yer almasından kaynaklanmaktadır. Bu bağlamda eğitim kurumlarında eğitim-öğretim faaliyetlerinin merkezinde bulunan öğretmenlerin de yeniliklere uyumlu olmaları son derece elzemdir. Çalışmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yenilikçi öğrenme kavramına ilişkin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir ve 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarından oluşmaktadır. Bu kapsamda 4. Sınıf düzeyinde öğrenim gören ve öğretmenlik uygulaması dersine katılım sağlayan öğretmen adayları gönüllülük esasına göre araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme kullanılmıştır. Pandemi koşulları nedeniyle görüşmeler online olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması modeli kullanılmıştır. Durum çalışması bilimsel sorulara cevap aramada kullanılan ayırt edici bir yaklaşım olarak görülmektedir. Araştırma sonucunda sosyal bilgiler öğretmen adayları yenilikçi öğrenmeye ilişkin bilgi sahibi olduklarını ifade etmelerine karşın yenilikçi öğrenme konusunda bilgi sahibi olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen adayları daha çok yenilikçi öğrenme kavramıyla karıştırmış ve soruları bu şekilde cevaplamışlardır. Öğretmen adayları lisans eğitimi sürecinde yenilikçi öğrenme uygulamalarının kullanılmadığı, buna karşın mesleğe başladıklarında uygun koşulların bulunması halinde eğitim-öğretim sürecinde yenilikçi öğrenme uygulamalarına yer vereceklerini ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Yenilikçi öğrenme, sosyal bilgiler, öğretmen adayı.

¹ Bu çalışma, 20-22 Aralık 2021 tarihlerinde yapılan USBES 2021, 9. Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu'nda sunulan özet bildiriden geliştirilmiştir.

THE OPINIONS OF SOCIAL STUDIES TEACHER CANDIDATES ABOUT INNOVATIVE LEARNING

ABSTRACT

In the changing world order, social institutions have undergone various changes in the face of the necessities of the age. It is extremely important that educational institutions, which have a fundamental role in shaping the future of countries, should also keep up with the changes in line with the requirements of the age. It can be stated that this necessity results from the key position of educational institutions in raising individuals. In this context, it is also extremely essential for teachers, who are at the center of educational activities in educational institutions, to comply with the changes. The study aims to examine the opinions of social studies teacher candidates on the concept of innovative learning. The study group of the research was determined through purposive sampling method and it consists of teacher candidates studying at Niğde Ömer Halisdemir University, Faculty of Education, Social Studies Education Department in the 2020-2021 academic year. In this sense, teacher candidates who were studying at the 4th grade and who took the teaching practice course were included in the study on a voluntary basis. A semi-structured interview was used as the data collection tool in the research. Interviews were held online due to pandemic conditions. The case study model, which is one of the qualitative research methods, was used in the research. Case study is regarded as a distinctive approach used in seeking answers to scientific questions. Contrary to the teacher candidates' claims that they had the knowledge of innovative learning, the result of the research showed that they were not knowledgeable about innovative learning. They confused innovative learning with the concept of constructivist learning and answered the questions accordingly. Teacher candidates stated that innovative learning practices were not used in the undergraduate education process, but they would include innovative learning practices in the teaching process in case of appropriate conditions when they started the profession.

Keywords: Innovative learning, social studies, teacher candidate.

GİRİŞ

Özellikle iletişim ve ulaşım alanında meydana gelen hızlı değişimler, bir ülkede meydana gelen bir olay ya da durumun çok kısa bir zaman diliminde dünyanın bir diğer ucunda etkisini göstermesiyle sonuçlanmaktadır. İçerisinde sağlık, siyaset, ekonomi ve eğitim gibi toplumun temel dinamiklerini yer aldığı alanlar da bu değişimden çeşitli oranlarda etkilenmektedir. Bu bağlamda ele alındığında toplumsal hayatta meydana gelen değişimlerden eğitim kurumlarının diğer alanlardan daha fazla etkilendiği söylenebilir. Eğitimin toplumların varlığına etkisi iki boyutta gerçekleşebilir. Bunlardan ilki refah seviyesinin artması iken, diğeri ise kötü eğitim sisteminin sonucu olarak mevcut düzenin bozulması olarak ifade edilebilir. Çünkü Parlak (2017: 1743)'ün da ifade ettiği üzere "Geleceğini daha iyi kuracak olanlar, geleceği iyi kurgulayanlardır." Bu ifadeden de anlaşılacağı üzere değişen yeni dünya düzeninde toplumların geleceğe güvenle bakabilmelerinin temel belirleyici unsuru, eğitim kurumlarının bu kurgu içerisinde yetiştireceği insan tipidir. Arapların büyük bir imparatorluk kurduğunu ama korumayı başaramadıklarını belirten Payot (1893/2019), bu durumun meydana gelmesinde ülke için gerekli olan düzenin, yolların, okulların ve sanayinin kurulmamasının etkili olduğunu söylemiştir. Bu ifadeden de anlaşılacağı üzere toplumların devamlılığının sağlanmasında belirleyici unsurlardan biri de okul, diğeri bir deyişle eğitim kurumlarıdır. Bu yüzden çağın gerektirdiği niteliklerle donanmış insan profilinin ortaya konulması için eğitim kurumlarının da çağın şartlarına göre kendini güncellemesi zaruridir. Bakioğlu (2009) dünyada meydana gelen küresel değişimlerden okulların, sınıfların etkilenmemesinin mümkün olmayacağını belirterek, okulun ve sınıfın yaşayan, canlı, çevreye duyarlı bir yapı sergilemesini bu duruma gerekçe olarak göstermektedir. Özellikle 20.yüzyılın sonlarında değişen dünya şartlarının eğitimdeki bir yansıması olarak davranışçı yaklaşımdan yapılandırmacı yaklaşıma geçilmesi eğitim öğretim süreci açısından önemli bir değişiklik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yaklaşım, kısaca öğrenme sürecinde öğrencilerin aktif birer öğrenici, öğretmenlerin ise rehber veya yönetici olma durumu olarak tanımlanmaktadır (Dilaver & Akyürek-Tay, 2011). Yani öğrencilerin aktif şekilde bilgiyi oluşturmaları, yorumlamaları ve ön bilgilerine göre yeniden organize etmesi anlayışı üzerine temellenmiştir (Yanpar, 2007). Bu anlayışın bir yansıması olarak okulların öğrencilere kendi ihtiyaç duydukları bilgileri oluşturmayı ve bilgi-iletişim araçlarını kullanma becerilerini kazandırmayı da amaçlamaları (Elkatmış, 2016), bilgi-iletişim teknolojilerini eğitim alanında kullanmalarını bir zorunluluk haline getirmiştir (Yeşiltaş & Sönmez, 2014). Bu zorunluluğun gerekçelerini Günüş (2017);

- *Eğitime ait eski paradigmalardan günümüz eğitim dünyasında etkisini yitirmesi,*
- *Yeni yüzyılın öğrencilerinin farklı öğrenme özelliklerine sahip olması,*
- *Yeni nesil öğrenme kültürü eğitim anlayışlarımızın, alışkanlıklarımıza ve toplumsal normlarımıza uymaması sıralamış ve değişimin eğitim kurumlarında da gerçekleştirilmesi gerektiğini, aksi takdirde toplumların çağın gerisinde kalacağını vurgulamıştır.*

Ülkemizde de eğitim kurumlarında teknolojik dönüşümün sağlanması amacıyla pek çok yenilik ve proje hayata geçirilmiştir. Bunlardan biri olan ve kısaca FATİH olarak ifade edilen projeye teknolojik araç-gereçlerin, eğitim-öğretim sürecinde çeşitli amaçlar doğrultusunda entegrasyonun sağlanması amaçlanmıştır (FATİH Projesi, 2010). Bu amaç doğrultusunda okullarda, VPN-Genişbant İnternet Erişimi, Altyapı ve Yüksek Hızlı Erişim

hedefleri yer alırken her derslik için; Etkileşimli Tahta ve Kablolu/Kablosuz İnternet Erişimine yer verildiği görülmektedir (FATİH Projesi, 2010).

Bu ve benzeri projelerle okulların fiziki ve teknolojik altyapısında yaşanan değişimler akabinde eğitim ortamlarında da dönüşümlerin yapılması ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Bu dönüşümlerden biri olan yenilikçi öğrenme ortamı kavramıyla geleneksel bir sınıftan ziyade, içinde yaşadığımız yüzyılda öğrenenlerin ihtiyaçlarına daha duyarlı, çok fonksiyonlu, teknoloji ile donatılmış ve esnek öğrenme alanlarının oluşturulmasına dikkat çekilmiştir (Charteris vd., 2017). Öğretim, öğrenim ve sosyal eğitim faaliyetlerinde en geniş esneklik dizisini kolaylaştırmak için tasarlanmış fiziksel eğitim tesislerini içermesi nedeniyle (Mahat vd., 2018) bu ortamlara 25 ülkede eğitim politikaları ve uygulamaları içerisinde yer verilmiştir (OECD, 2013). Schritteser vd. (2014) yenilikçi öğrenme ortamlarının, eğitim sistemi içerisinde yer alan sosyal, kültürel problemlerin giderilmesinde, öğrenme sürecinin bireyselleştirilmesinde, öğrencilerin akademik başarılarının artmasında ve eğitimde fırsat eşitliği yaratılmasında etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Yukarıda verilen açıklamalar dikkate alındığında yenilikçi öğrenme ortamlarının kısaca, eğitim-öğretim sürecinde öğrencilerin akademik başarılarının artırılmasında, ilgi ve yetenekleri dikkate alınarak araç-gereç, yöntem-tekniklerin kullanıldığı, yenilikçi uygulamaların sürece dahil edildiği ve eğitim faaliyetlerinde olabildiğince esnekliğin yer aldığı ortamlar olduğu dile getirilebilir.

Konuyla ilgili alan yazın incelendiğinde yenilikçi öğrenme ortamlarının eğitim-öğretim sürecinde kullanımının süreç üzerinde olumlu katkılarının olduğu dile getirilmiştir. Örnek vermek gerekirse, Byers vd. (2018) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, yenilikçi öğrenme ortamlarındaki öğrencilerin, geleneksel sınıflarda eğitim gören akranlarına kıyasla daha geniş bir dizi aktif öğrenme deneyimleri ve işbirliğine dayalı öğrenme yöntemleri belirledikleri sonucuna ulaşmıştır. Günümüzde eğitim-öğretim sistemlerinde yaşanan sorunların yenilikçi öğrenme yaklaşımlarıyla giderilebileceği de çeşitli çalışmalarda dile getirilmektedir (Akın vd., 2013; Çevikbaş & Argün, 2017; Tılıç, 2020). Bu aşamada öğretmenlik mesleğini icra eden kişilere yenilikçi öğrenme yaklaşımlarıyla ilgili verilecek hizmet içi eğitimlerin faydalı olacağı görüşü dile getirilebilir. Ancak mesleği icra etmeye henüz başlamamış geleceğin öğretmen adaylarına konuyla ilgili lisans eğitimleri sürecinde yenilikçi öğrenme yaklaşımlarını hem teorik hem de uygulama boyutlarıyla birlikte verilmesinin eğitim-öğretim sürecine olumlu yönde destekleyeceği düşünülmektedir. İfade edilen bu görüşe benzer bir şekilde Kocaman-Karoğlu vd. (2020) tarafından yapılan çalışma da öğretmenlerin eğitim basamaklarının ilk yıllarından itibaren eğitimde gerçekleşen dönüşümün farkında ve bu sürece uyumlu bir şekilde yetiştirilmesi ve buna yönelik planlamaların yapılmasının gerekli olduğu dile getirilmektedir. Bu bağlamda gerçekleştirilen bu çalışma ile geleceğin sosyal bilgiler öğretmenlerinin yenilikçi öğrenmeye ilişkin görüşlerinin ortaya konulması ve bu sayede konuyla ilgili öğretmen adaylarının bakış açılarının ortaya konulması amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın problem cümlesi “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yenilikçi öğrenmeye ilişkin görüşleri nasıldır?” şeklinde belirlenmiştir.

YÖNTEM**Araştırmanın Modeli**

Bilimsel sorulara cevap aramada kullanılan ayırt edici bir yaklaşım olarak ifade edilen durum çalışması (Büyüköztürk vd., 2019), güncel bir olayın anlaşılması ve derinlemesine analiz edilmesi bağlamında nasıl ve niçin sorularıyla veriler toplamayı amaç edindiğinden (Uğurlu, 2018) gerçekleştirilen bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması modeli kullanılmıştır. Çalışma Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı, 06.01.2021 tarihli E-69972237-302.08.01.-1504 sayılı etik kurulu kararı ile gerçekleştirilmiştir.

Çalışma Grubu

Gerçekleştirilen bu araştırmanın çalışma grubu, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalında 2020-2021 eğitim-öğretim yılının bahar döneminde 4. sınıf düzeyinde öğrenim görmekte olan ve araştırmaya gönüllülük esasına göre katılan 6 öğretmen adayından oluşmaktadır. Araştırmanın çalışma grubu amaçsal örnekleme yöntemine dayalı olarak sadece 4. sınıfta öğrenim gören ve öğretmenlik uygulaması dersine katılım sağlayan öğretmen adaylarından seçilmiştir. Çünkü amaçsal örnekleme, çalışmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların seçilmesine, derinlemesine araştırma yapılmasına olanak tanır (Büyüköztürk vd., 2019). Katılımcıların bilgileri gizli tutularak çalışmada K1, K2.....K6 şeklinde kodlanmış ve katılımcılara ilişkin bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcılara İlişkin Bilgiler

Katılımcı	Cinsiyet
K1	Kadın
K2	Kadın
K3	Erkek
K4	Kadın
K5	Kadın
K6	Kadın

Tablo 1 incelendiğinde, katılımcılar içerisinde sadece 1 erkek öğretmen adayının bulunması, erkek öğretmen adaylarının araştırmaya katılım göstermek istememelerinden kaynaklanmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada, yarı yapılandırılmış görüşme veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Bu kapsamda sorular oluşturularak uzman görüşüne sunulmuş, onların görüşleri doğrultusunda sorularda gerekli düzeltmeler yapılarak 7 adet açık uçlu soru oluşturulmuştur. Hazırlanan soruların iç güvenilirlik değerlendirmesi için yeniden 5 uzmanın görüşüne sunulmuş, 4 uzmanın görüş birliğine vardığı sorular için hesaplanan tutarlılık düzeyi %80 olarak bulunmuştur. Kodlayıcılar arasında hesaplanan tutarlılığın %70 ve üzeri olması kodlama işleminin güvenilir olduğu yönünde yorumlanmaktadır (Miles & Huberman, 1994; Özdemir, 2018). Görüşme soruları iç güvenilirlik hesaplaması; (Güvenirlik=Görüş Birliği Sayısı/Toplam Görüş Birliği Sayısı+Görüş Ayrıcılığıx100) formülüne göre hesaplanmıştır (Miles & Huberman, 1994).

Verilerin Toplanma Süreci

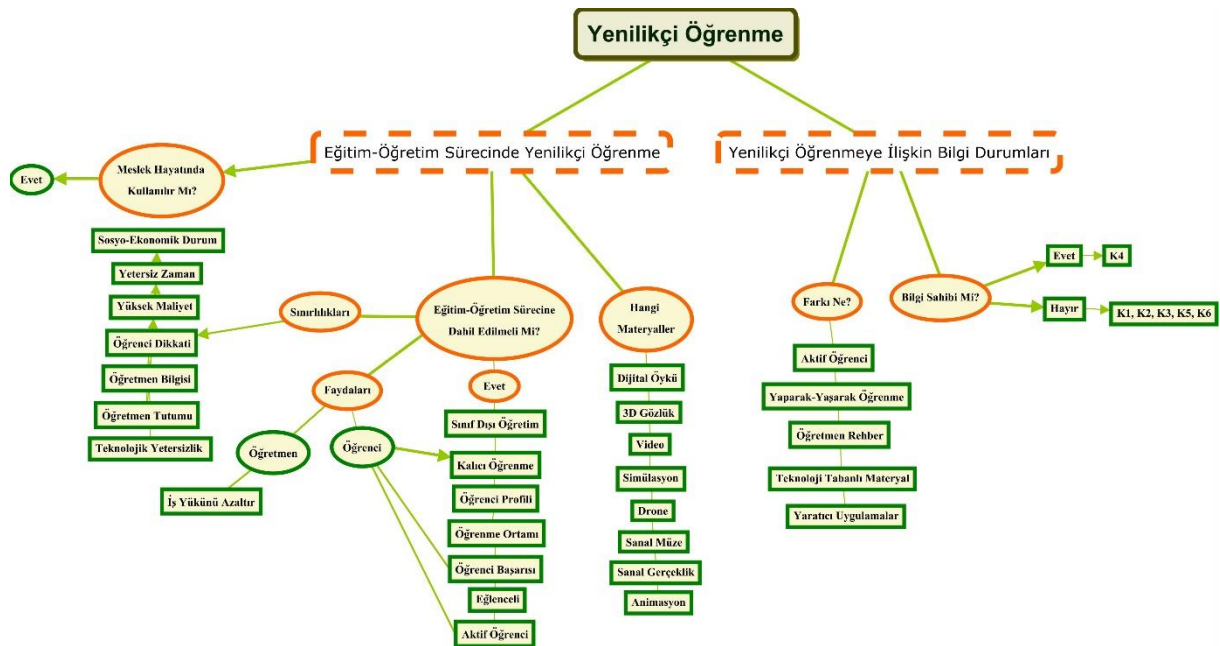
Pandemi koşulları nedeniyle uzaktan eğitim sürecinde bulunan öğretmen adaylarıyla ayrı ayrı görüşmeler Microsoft Teams üzerinden çevrimiçi olarak gerçekleştirmiştir. Çevrimiçi görüşmelere başlamadan önce öğretmen adaylarına çalışmanın amacı hakkında bilgi verilerek, yapılan görüşmelerin kayıt altına alınacağı ve bu kayıtların gizli tutulacağına ilişkin açıklama yapılmıştır. Katılımcılardan kayıt için onay alındıktan sonra görüşmelere başlanmıştır. Her bir katılımcı ile 17-36 dakika arasında değişen görüşmeler gerçekleştirilmiş ve bilgisayar ortamında yazılı metne dönüştürülmüştür.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler içerik analiz yaklaşımına göre analiz edilmiştir. İçerik analizi, tümevarım yöntemine dayalı ve kuram inşa etmeye yönelik bir nitel analiz türüdür (Özdemir, 2018). İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmak, sonrasında ise toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması, daha sonra da ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenmesi ve buna göre veriyi açıklayan temaların saptanması gerekmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2018). Bu nedenle gerçekleştirilen araştırmada elde edilen veriler analiz edilerek, temalar, kodlar ve kategoriler oluşturulmuştur.

BULGULAR

Araştırmada elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulduğunda “Yenilikçi Öğrenmeye İlişkin Bilgi Durumları” ve “Eğitim-Öğretim Sürecinde Yenilikçi Öğrenme” şeklinde 2 ana temaya ulaşılmıştır. Bu temalara ilişkin bulgu ve yorumlar ilgili oldukları alt başlıkta açıklanmaya çalışılmıştır. Oluşturulan temalar içerisinde yer alan kod ve kategoriler Şekil 1’de verilmiştir.

Şekil 1. Yenilikçi Öğrenme İlişkin Temalar, Kategoriler ve Kodlar

Yenilikçi Öğrenmeye İlişkin Bilgi Durumları

Öğretmen adaylarının yenilikçi öğrenme ortamları ile ilgili bilgi durumları araştırma çerçevesinde belirlenen ilk temadır. Bu bağlamda katılımcılara öncelikle “Yenilikçi öğrenme ortamlarına ilişkin bilgi sahibi misiniz?” sorusu yöneltilmiş, 6 katılımcının 5’i bilgi sahibi olduklarını ifade etmişlerdir. Katılımcılara bu tema başlığı altında yöneltilen diğer bir soru ise “Yenilikçi öğrenmenin geleneksel öğrenmeye göre farkları ne olabilir?” sorusudur. Katılımcıların geneli yenilikçi öğrenmede öğrencilerin öğrenme-öğretme sürecinde daha aktif rol aldıklarını, yenilikçi öğrenmenin yaparak ve yaşayarak öğrenme için uygun ortam sunduğunu, bir başka deyişle yapılandırmacı yaklaşımın temel ilkelerine dayandığını dile getirmişlerdir. Bu soruya K2 rumuzlu katılımcı geleneksel öğrenmeden farklı olarak yenilikçi öğrenmenin her ortamda gerçekleşebileceğini, K3 ise yenilikçi öğrenme ortamlarında yaratıcı uygulamalara yer verildiğini ifade etmiştir. Yapılan bu açıklamalardan da anlaşılacağı üzere katılımcılar yenilikçi öğrenme uygulamalarının eğitim-öğretim sürecinin önünde bir engel olarak sıkça karşılaşılan öğrenme sınırlarını ortadan kaldırdığına ve ezberci anlayıştan uzaklaşarak bireylerin yaratıcılıklarının sürece dahil edilmesinde katkı sağlayacağını dile getirmişlerdir. *“Yenilikçi öğrenmenin teknolojiye daha ağırlık veren, öğrenci merkezli, geniş materyal seçeneğine sahip bir uygulama olduğunu düşünüyorum”* diyen K5 ise, yenilikçi öğrenmenin geleneksel öğrenmeye göre daha teknolojik tabanlı olduğu ve bu öğrenme ortamlarında öğretmenin rehber konumunda bulunduğu dikkatleri çekmiştir. Geleneksel öğrenme ortamlarında bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılmamasının bir eksiklik olduğu ise K4 tarafından ifade edilmiştir.

Eğitim-Öğretim Sürecinde Yenilikçi Öğrenme

Çalışma kapsamında yenilikçi öğrenmenin eğitim-öğretim sürecine entegre edilip edilmemesi gerektiğiyle ilgili yöneltilen soruya, katılımcıların tamamı olumlu görüş beyan etmişlerdir. Bu görüşlerini ise, derslerin daha eğlenceli olacağı, öğrenilen konularda kalıcılığı sağlayabilmesi, öğrenci başarısını arttırması, değişen öğrenci profiline ayak uydurulması, öğrencilerin birbiriyle daha fazla etkileşim içinde bulunması ve derslerde kullanılacak materyal seçeneğinin daha fazla olması gibi nedenlerle gerekçelendirmişlerdir. Öyle ki, K1 *“Geleneksel yöntemde öğrencilerin sıkılabileceği bir ders ortamı varken yenilikçi öğrenmede daha eğlenceli ve öğrencinin aktif olduğu ders ortamının olması daha başarılı bir ders ortamı sunabilecek”* derken, K2 ise *“Bence yenilikçi öğrenme eğitim öğretim sürecine dahil edilmeli. Çünkü eğitim sadece sınıf ortamında değil, sınıf dışında da gerçekleşebilir. Öğrenci için akılda kalması zor olan dersler oyun yardımı ile öğrenilir. Müze gezileri, teknoloji fuarları gibi yerler yenilikçi öğrenme kapsamında gezilebilir. Daha rahat bir öğrenme gerçekleştirerek, öğrenmenin daha kalıcı hale geleceğini düşünüyorum.”* Şeklinde görüş beyan etmiştir. Günümüzde öğrenci profilinin eskisi gibi olmadığına değinen K4 de, öğrencilerin daha farklı şekilde öğrenen bireyler olduğundan yenilikçi öğrenmenin eğitim-öğretim sürecine mutlaka dâhil edilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Katılımcıların vermiş oldukları cevapların derinlemesine irdelenmesi amacıyla yenilikçi öğrenmenin eğitim-öğretim sürecine dahil edilmesinin ne gibi faydaları olabileceği sorusu da yöneltilmiştir. Katılımcılar bir önceki soruya vermiş oldukları cevaplara ilaveten, eğitimin kalitesini arttırmada, derse karşı ilgi ve motivasyon sağlamada faydalı olabileceğini de dile getirmişlerdir. Katılımcı bazlı verilen cevaplar incelendiğinde, K1 bu

soruya “Öğrencinin bilgi düzeyini ve öğrenme isteğini artırır. Özellikle öğrenciler üzerinde etkili olabilir. Öğrenciler süreçte aktif olduğu için ders içerisinde kendilerini daha mutlu hissedebilirler. Bence öğretmenin ders yükünü de azaltabilir.” Şeklinde cevap vererek, yenilikçi öğrenme ortamının öğrenci ve öğretmen üzerindeki olumlu etkilerine işaret etmiştir. Bu cevabın yanı sıra katılımcılar tarafından, yenilikçi öğrenmenin öğrencilerde problem çözme, eleştirel düşünme gibi becerileri geliştirmede (K2), akran öğretiminde (K5) ve farklı öğrenme stillerine sahip öğrencilerin öğrenme süreçlerinde (K6) yararlı olacağı yönünde görüşleri sürülmüştür.

Bu tema başlığı altında katılımcıları yöneltilen bir diğer soru, Eğitim-öğretim sürecinde yenilikçi öğrenme modeliyle ilgili uygulamalara yer verilmesinde ne gibi sınırlılıklar olabileceğidir. Okulların teknolojik anlamda donanımlı olmaması, bazı bölgelerde internet alt yapısı ile ilgili problemler yaşanması, öğretmenlerin teknoloji kullanımı konusunda yeterli düzeyde bilgi sahibi olmaması, öğrencilerin sosyo-ekonomik durumlarının yetersiz olması, katılımcılar tarafından sınırlılık olarak ifade edilmiştir. Katılımcılardan K1 ve K2 bu sınırlılıklar içerisinde teknolojik yetersizliğin yanı sıra, öğretmenlerin de teknolojik açıdan yeterli bilgi sahibi olmamalarına vurgu yapmışlardır. Benzer bir şekilde K5'te “Özellikle öğretmenler açısından düşündüğümüzde bazıları teknolojiyi kullanamıyor, gelişen teknolojiye ayak uyduramayabiliyorlar” ifadesi ile öğretmenlerin teknolojik açıdan bilgi yetersizliğine işaret etmiştir. K4 öğretmenlerin almış oldukları lisans eğitimlerinde yenilikçi öğrenme uygulamalarıyla karşılaşmamasını bir sınırlılık olarak ifade ederek, K1, K2 ve K5'ten farklı olarak öğretmenden kaynaklanan sorunun, lisans eğitiminden kaynaklandığını vurgulamıştır. K3 diğer katılımcılardan farklı olarak yenilikçi öğrenme uygulamalarıyla yürütülen derslerde zaman yönetimi sorunlarının yaşanabilmesini bir sınırlılık olarak açıklamıştır.

Yenilikçi öğrenme ortamına uygun yürütülen derslerde hangi materyaller kullanılabilir sorusuna katılımcılar, çoğunlukla dijital öyküleme, 3D gözlükler, videolar, simülasyonlar gibi teknolojiyi odak noktasına alan materyaller cevabını vermişlerdir. Verilen cevaplar katılımcı temelli incelendiğinde K1 ““Posterler, afişler, dijital öyküler kullanılabilir. Videolar, filmler, belgeseller kullanılabilir. 3D gözlükleri görmüştüm onlar kullanılabilir. Simülasyonlar olabilir. Örneğin coğrafya kazanımlarında çocukların çevrelerini veya doğayı daha iyi anlamaları için bu materyaller kullanılabilir.” Görüşünü belirtmiştir. K2 “Sanal gerçeklik gözlükleri: beşinci sınıflara eski çağ uygarlıklarını anlatırken, Aspendos antik tiyatrosuna götürmeyi istiyorum. En azından bu gözlükler bana yardımcı olabilirdi.” Şeklinde cevap vermiştir. K5 ise benzer bir şekilde “Bilgisayar üzerinden animasyonlar, videolar, sanal müzeler, Google Earth, Google Street View gibi uygulamalarla öğrenciler farklı ülkeleri gezebilirler. Sanal müzeler sayesinde de öğrenciler tarihi eserleri oraya gitmeden görebilir ve bilgi sahibi olabilirler” şeklinde görüş bildirmiştir. Gerek K2 gerekse K5'in vermiş oldukları cevaplar dikkate alındığında her iki katılımcı da yenilikçi öğrenme uygulamalarında kullanılan araç-gereçlerle eğitim-öğretim sürecinin sınıfın dışına çıkarılması amacına hizmet edeceğini vurgulamıştır. Bu görüşlere ilaveten K3, drone, kabartma haritalar ve 3 boyutlu materyallerin de yenilikçi öğrenme uygulamalarında kullanılabileceğini ifade etmiştir.

Lisans eğitimlerinde yenilikçi öğrenme uygulamalarına yer verilip verilmediğine ilişkin yöneltilen soruya, katılımcıların yarısı yer verildiğini, diğer yarısı ise yer verilmediğini ifade etmiştir. Yenilikçi öğrenme uygulamalarına yer verildiğini ifade eden K1, K2 ve K3 rumuzlu katılımcılar, video, sanal gezi, sunum gibi

materyalleri yenilikçi öğrenme uygulaması olarak nitelendirmişlerdir. Örneğin, K2 *“Lisans eğitim sürecinde zaman zaman yenilikçi öğrenme uygulamalarına yer verildi. Hocalarımız sınıf ortamında bilgisayar kullanarak videolar ve sunumlar gösterdiler.”* İfadesi ile görüşünü sunmuştur. K4, K5 ve K6 rumuzlu katılımcılar da derslerde geleneksel öğrenme yöntemlerinin kullanıldığını, yenilikçi öğrenme uygulamalarına yer verilmediğini belirtmişlerdir.

Bu araştırma kapsamında son olarak mesleklerini icra etmeye başladıklarında yenilikçi öğretim uygulamalarına yer verip vermeyeceklerine ilişkin yöneltilen soruya katılımcıların tamamı yer vermek istediklerini ifade etmişlerdir. Katılımcıların bu soruya ilişkin görüşlerine örnek vermek gerekirse; K1 *“Evet, ben öğrencinin aktif olarak ders içerisinde bulunduğu yöntemleri daha çok seviyorum.”*; K4 ise *“Kullanmayı düşünüyorum. Asla sadece düz anlatım ya da geleneksel bir anlatım yapmayı düşünmüyorum.”* Şeklinde açıklamada bulunmuştur. Katılımcılardan bazıları görev yaptıkları okulların teknolojik olarak donanımlı olması durumunda yenilikçi öğrenme uygulamalarını kullanılabileceklerini ifade etmişlerdir. K3 tarafından verilen *“Öğrencinin ve okulun sosyo-ekonomik durumunu göz önüne alarak uygulamayı düşünürüm.”* Şeklindeki cevap bu duruma bir örnek olarak gösterilebilir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırma kapsamında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yenilikçi öğrenmeye yönelik görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Katılımcıların tamamına yakını yenilikçi öğrenmeyle ilgili bilgi sahibi olduklarını belirtmiştir. Ayrıca öğrencinin aktif konumda olması, teknoloji tabanlı olması, materyal seçeneğinin fazla olması, öğrenciyi ezbere yöneltmemesi gibi niteliklerin yenilikçi öğrenmenin geleneksel öğrenmeye göre farkları olarak ifade etmişlerdir. Her ne kadar katılımcılar yenilikçi öğrenmeye yönelik bilgi sahibi olduklarını ifade etseler de verdikleri cevaplar yenilikçi öğrenmeye yönelik yeterli düzeyde bilgi sahibi olmadıklarını da göstermektedir. Yenilikçi öğrenme süreci, eğitim programları, ders kitapları ya da eğitime ilişkin ürünlerde yeni uygulamalar, teknolojinin eğitime entegrasyonu, okulun paydaşlarının teknoloji yardımıyla okuldaki işlere katılımlarını sağlama ya da eğitimin farklı yöntemlerle pazarlanması gibi bütün süreçleri içinde barındırmaktadır (Turan & Cansoy, 2021).

Katılımcıların verdikleri cevaplar incelendiğinde tamamının yenilikçi öğrenmenin eğitim-öğretim sürecine dahil edilmesine yönelik olumlu tutuma sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bünyesinde barındırdığı özellikler dikkate alındığında yenilikçi öğrenme yaklaşımının öğrenci başarısını ve kalıcılığı artırdığı görüşü katılımcılar tarafından belirtilmiş ve bu nedenle bu yaklaşımın eğitim-öğretim sürecine dahil edilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Benzer bir şekilde Groff (2013) da 21.yüzyılda belirlenen hedeflere ulaşılması aşamasında yenilikçi öğrenme ortamlarının eğitim-öğretim sürecine entegre edilmesi gerektiğini, bu sayede öğrenme ve öğretme sürecinin geliştirilebileceğini söylemiştir. Katılımcıların verdikleri cevaplar dikkate alındığında konuyla ilgili olumlu tutumlara sahip oldukları ve yeniliklere açık oldukları anlaşılmaktadır.

Yenilikçi öğrenmenin eğitim-öğretim sürecindeki faydalarının ne olabileceği konuyu derinleştirmek amacıyla katılımcılara sorulmuştur. Katılımcılar, öğrencilerin aktif olması, öğrenci başarısını arttırması, kalıcı öğrenme sağlamasına ek olarak problem çözme, eleştirel düşünme gibi becerileri geliştirmede, eğitimin kalitesini

arttırmada, derse karşı ilgi ve motivasyon sağlamada faydalı olabileceğini ifade etmişlerdir. Groff (2013)'unda yenilikçi öğrenme ortamlarıyla donatılmış okullardaki başarılar ve etkiler, içinde buldukları daha büyük sistemlere geri besleme yaparak, bu eğitim sisteminin ve içindeki diğer öğrenme ortamlarının daha da ilerlemesine yardımcı oluyor ifadesi öğretmen adaylarının görüşlerini destekler niteliktedir. Byers vd. (2018) tarafından gerçekleştirilen çalışmada da yenilikçi öğrenme sürecinde teknolojinin etkin kullanımında öğrenci tutumlarında istatistiksel olarak anlamlı gelişmeler sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Yukarıda ifade edilen 2 çalışma da bu çalışmada elde edilen bulgulara benzer bir şekilde yenilikçi öğrenmenin, öğrenme-öğretme sürecine katkı sağladığı dile getirilmiştir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde gerçekleştirilen bu çalışmada elde edilen bulgular, literatürde yer alan diğer çalışmaların bulgularıyla örtüşmektedir.

Eğitim-öğretim sürecinde yenilikçi öğrenme modeliyle ilgili uygulamalara yer verilmesinde ne gibi sınırlılıklar olabilir sorusu yöneltildiğinde katılımcılar, teknolojik açıdan yetersizlik, öğretmenlerin mesleki ve teknolojik bilgi eksikliği, yüksek maliyet, sosyo-ekonomik sorunların olduğunu ifade etmişlerdir. Araştırmanın bu boyutuyla ilgili alan yazında yer alan farklı çalışmalarda da bu çalışmada ifade edilen hususlardan olan, eğitimde yeniliğin sağlanmasının; öğretmen eğitiminin nitelikli hale getirilmesi, okullardaki öğretmenlerin yenilik konusunda desteklenmesi, okul yöneticilerinin yenilikçi davranışları desteklemesi, okulların öğrenen örgütler haline gelmesi, araştırma bulgularının okullara uygulanabilir olması ve yardım merkezlerinin kurulması gerektiği yönünde görüşler yer almaktadır (Stevens, 2004; Turan ve Cansoy, 2021).

Katılımcılar yenilikçi öğrenme ortamlarında kullanılacak materyaller nelerdir? Sorusuna, çoğunlukla dijital öyküleme, 3D gözlükler, videolar ve simülasyonlar cevabını vermişlerdir. Verilen bu cevaplardan da anlaşılacağı üzere teknolojiyi odak noktasına alan materyallerin yenilikçi öğrenme ortamlarında kullanılacağı ifade edilmiştir.

Groff (2013) tıpkı bu çalışmada elde edilen sonuçlara benzer bir şekilde teknoloji açısından zengin araç-gereçlerin yenilikçi öğrenme ortamlarında sıklıkla kullanıldığını ifade etmiştir. Ona göre Bloglar, Sosyal Ağ Siteleri, Netbook'lar, Tablet PC'ler vb. araçlar birinci dereceden, Artırılmış Gerçeklik (AG), Simülasyonlar, Dijital Oyunlar vb. araçlar ise ikinci dereceden araç-gereçlerdir.

Bu çalışma kapsamında katılımcılara yöneltilen lisans eğitimleri süresince almış oldukları ders içeriklerinde yenilikçi öğrenme uygulamalarına yer verilip verilmediği sorusuna, yarısı yer verildiğini diğer yarısı ise yer verilmediğini ifade etmiştir. Yer verildiğini beyan eden katılımcıların verdikleri cevaplar detaylıca incelendiğinde, video, sunum, sanal gezi gibi uygulamaların katılımcılar tarafından lisans derslerinde kullanılan yenilikçi öğrenme uygulamaları olarak görüldüğü anlaşılmaktadır. Verilen bu cevaplar doğrultusunda katılımcıların belirttikleri bazı uygulamaların yenilikçi öğrenme kapsamında değerlendirilemeyeceği aşıkardır. Bu durum katılımcıların yenilikçi öğrenme uygulamaları hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları sonucunu desteklemektedir.

Son olarak araştırma kapsamında katılımcılara yöneltilen mesleğe başladıklarında derslerinde yenilikçi öğrenme uygulamalarını kullanmayı isteyip istemedikleri sorusuna, tamamı tarafından kullanmak istiyorum cevabı verilmiştir. Bu durum katılımcıların meslek hayatlarında yenilikçi öğrenme uygulamalarını kullanmaya yönelik olumlu tutum sergiledikleri şeklinde yorumlanabilir.

ÖNERİLER

Gerçekleştirilen bu çalışmada elde edilen sonuçlara göre:

- Sosyal bilgiler öğretmenliği ana bilim dallarında verilen derslerde yenilikçi öğrenme ortamlarına ilişkin ders içeriklerinin hazırlanmasının, öğretmen adaylarının konu hakkında detaylı bilgi sahibi olmalarına,
- Özellikle lisans düzeyinde 4.yarıyıldaki okutulan öğretim teknolojileri dersi kapsamında yenilikçi öğrenme ortamlarına uygun araç-gereçlerin kullanılmasına yönelik bir eğitimin verilmesinin öğretmen adaylarının yenilikçi öğrenme ortamlarında kullanılacak materyallerle ilgili yetkinlik kazanmalarına,
- Sosyal bilgiler öğretmen adayları özelinde gerçekleştirilen bu çalışmanın, çeşitli örneklem gruplarıyla, gerek özel, gerekse devlet okullarında mesleği icra eden sosyal bilgiler öğretmenleriyle ve farklı araştırma yöntemleri kullanılarak gerçekleştirilmesinin konunun anlaşılmasına, katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Etik Metni

“Bu makalede dergi yazım kurallarına, yayın ilkelerine, araştırma ve yayın etiği kurallarına, dergi etik kurallarına uyulmuştur. Makale ile ilgili doğabilecek her türlü ihlallerde sorumluluk yazarlara aittir. Makalenin etik kurul izni Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi/Yayın Etiği Kurulu tarafınca 06.01.2021 tarih, E-69972237-302.08.01.-1504 sayılı kararı ile alınmıştır.”

Yazarların Katkı Oranı Beyanı: Bu çalışmada birinci yazarın katkı oranı %50, ikinci yazarın katkı oranı %50'dir.

KAYNAKÇA

- Akın, B., Ergem, Ö., Güleroğlu, M. & Gürbüz, T. (23-25 Ocak, 2013). E-öğrenme ve sosyal ağlar. XV. Akademik Bilişim Konferansı, Antalya.
- Bakioğlu, A. (2009). *Çağdaş sınıf yönetimi*. Nobel Yayıncılık.
- Baloğlu-Uğurlu, N. (2012). Sosyal bilgiler eğitiminde teknoloji araçlarının kullanımı. M. Safran (Editör). *Sosyal bilgiler öğretimi* (2. Baskı) (ss.243-265). Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (26. Baskı). Pegem Akademi.
- Byers, T., Imms, W. & Hartnell-Young, E. (2018). Comparative analysis of the impact of traditional versus innovative learning environment on student attitudes and learning outcomes. *Studies in Educational Evaluation*, (58), 167-177. <https://doi.org/10.1016/j.stueduc.2018.07.003>

- Charteris, J., Smardon, D. & Nelson, E. (2017). Innovative learning environments and new materialism: A conjunctural analysis of pedagogic spaces. *Educational Philosophy and Theory*, 49(8), 808-821., <https://doi.org/10.1080/00131857.2017.1298035>
- Çevikbaş, M. & Argün, Z. (2017). An innovative learning model in digital age: Flipped classroom. *Journal of Education and Training Studies*, 5(11), 189-200. <https://doi.org/10.11114/jets.v5i11.2322>
- Dilaver, H. H. & Akyürek-Tay, B. (2011). Sosyal bilgilerde yapılandırıcılık. B. Tay & A. Öcal (Editörler). *Özel öğretim yöntemleriyle sosyal bilgiler öğretimi* (2. Baskı) (ss. 99-130). Pegem Akademi.
- Elkatmış, M. (2016). Okul kültüründe demokrasinin yeri. R. Turan & K. Ulusoy (Editörler). *Farklı yönleriyle değerler eğitimi* (2. Baskı) (ss. 41-76.). Pegem Akademi.
- FATİH Projesi (2010). Fırsatları artırma ve teknolojiyi iyileştirme hareketi, <http://fatihprojesi.meb.gov.tr/about.html> adresinden 10 Şubat 2021 tarihinde erişilmiştir.
- Groff, J. (2013). Technology-rich innovative learning environments. *OCED CERİ Innovative Learning Environment project*, 1-30.
- Günüç, S. (2017). *Eğitimde teknoloji entegrasyonunun kuramsal temelleri*. Anı Yayıncılık.
- Kocaman-Karoğlu, A., Bal-Çetinya, K. & Çimşir, E. (2020). Toplum 5.0 sürecinde Türkiye’de eğitimde dijital dönüşüm. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 147-158.
- Mahat, M., Bradbeer, C., Byers, T. & Imms, W. (2018). *Innovative learning environments and teacher change: defining key concepts*. University of Melbourne, LEARN.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2thEdition). Sage Publications.
- OECD (2013). *Innovative learning environments, educational research and innovation*, OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/9789264203488-en>
- Özdemir, M. (2018). Veri analiz yöntemleri: nicel ve nitel veri analizi. K. Beycioğlu, N. Özer ve Y. Kondakçı (Editörler). *Eğitim Yönetiminde Araştırma* (ss. 133-167). Pegem Akademi.
- Parlak, B. (2017). Dijital çağda eğitim: Olanaklar ve uygulamalar üzerine bir analiz. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22(15), 1741-1759.
- Payot, J. (2019). İrade Terbiyesi (11. Baskı), (H. Alp, Çev.). Ediz Yayınevi. (Orijinal eserin yayın tarihi 1893).
- Schrittesser, I., Gerhartz-Reiter, S. & Paseka, A. (2014). Innovative learning environments: about traditional and new patterns of learning. *European Educational Research Journal*, 13(2), 143-154. <https://doi.org/10.2304/eej.2014.13.2.143>
- Stevens, R. J. (2004). Why do educational innovations come and go? What do we know? What can we do?. *Teaching and Teacher Education*, 20(4), 389-396. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2004.02.011>
- Tılıç, G. (2020). Eğitimde dijitalleşme kapsamında oyunlaştırma kavramı. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, (26), 671-695.
- Turan, S. & Cansoy, R. (2021). *Yenilikçi okullar, özellikler-beceriler-stratejiler-uygulama örnekleri*. Nobel Yayıncılık.
- Uğurlu, C. T. (2018). Durum (örnek olay) çalışması. K. Beycioğlu, N. Özer ve Y. Kondakçı (Editörler). *Eğitim yönetiminde araştırma* (ss. 329-351). Pegem Akademi.

- Yanpar, T. (2007). Etkili ve anlamlı öğrenme için kuramsal yaklaşımlar ve yapılandırmacılık. C. Öztürk (Editör). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi yapılandırmacı bir yaklaşım* (3. Baskı) (ss. 85-109). Pegem Akademi.
- Yeşiltaş, E. & Sönmez, F. (2014). Sosyal bilgiler öğretiminde bilgisayar kullanımı ve bilgisayar tabanlı materyal geliştirme. R. Turan, A. M. Sünbül & H. Akdağ (Editörler). *Sosyal bilgiler öğretiminde yeni yaklaşımlar-1* (2. Baskı) (ss. 387-413). Pegem Akademi.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (11. Baskı). Seçkin Yayıncılık.